

Kuo turėtų rūpintis valstybė, imasi vienišiai pasišventėliai

Dabar daug kalbama ir rašoma apie negeroves valstybėje, kurių priežastis esanti jauna ir nebrandi demokratija. Deja, didžiausios negerovės valstybėje tarpsta ne dėl demokratijos brandos, o dėl dorovės stokos. Kita vertus, demokratinis valstybės valdymas arba savivalda, nėra savivalė, kurios mūsų valstybėje apstu, todėl patį demokratijos mechanizmą reikia valdyti. Jį valdyti gali tik tautiškai susipratusi, jaučianti pareigą ir atsakomybę valstybei bendruomenė, kurią vadina pilietine visuomene. Apgailestaujame, kad tokios visuomenės dar neturime, o pastangos ją ugdyti iš valstybės institucijų, politinių partijų bei visuomeninių organizacijų aiškiai yra per menkos. Todėl pati visuomenė, atskiri judėjimai ir asmenys, susivokę kad laikas nelaukia, imasi ryžtingos veiklos. Antai, kaip opozicija biurokratinei vietos savivaldai spontaniškai kuriasi vietos bendruomenės - pilietinio ugdymo ir telkimosi žydiniai. Čia dera minėti ir nepartinę organizaciją, judėjimą "Kitas pasirinkimas", kuris iš tikrųjų deda pastangas ugdyti ir telkti visuomenę, moko valdyti demokratijos mechanizmą, daro teigiamą įtaką valstybės reikalų tvarkymui - politikai. Nemažai turime atskirų asmenų, kuriuos skaudina negerovės, demokratijos ydos ir grimasos, kurie nerimsta, nepraeina nemachiom, negirdom pro tarpstantį blogį, raštu ar žodžiu jį viešina, siūlo priemones padėti taisyti, skatina visuomenę prie to prisidėti. Jų pavardės daugeliui jau įsiminė. Tai Vilius Bražėnas, Edmundas Simanaitis, Vytautas Radžvilas, Antanas Tyla, Ona Voverienė, Lina Pečeliūnienė, Rimvydas Valatka, Rita Miliūtė, mons. Alfonsas Svarinskas, kun. Robertas Grigas, Gražina Trimaikaitė, Juozas Tumelis, Petras Katinas, Darius Vilimas... Visų neišvardinsi. Išgirsime juos, skaitykime, kas jų pasakys ar parašys, gerai įsidėmėkime!

Pilietinei patriotinei visuomenei ugdyti didelę reikšmę turi simboliai, jų vaizdinės išraiškos plėtra. Daugelis dar mena pirmosios Lietuvos respublikos metais leidžiamus mokyklinius sąsiuvinius su Lietuvos kunigaikščių, rašytojų bei kitų iškilių asmenybių atvaizdais, patriotiškus atvirukus ir pašto ženklus. Atkurtoje nepriklausomoje Lietuvoje tokių neturime. Net pagrindinio valstybės simbolio - Lietuvos vėliavos - vartojimą Seimas ir Vyriausybė nu-

vertino; per valstybines ir tautines šventes nori vėliavą keli, nori - ne. O kaimynų latvių Ryga, miestai ir miesteliai per šventes skęsta vėliavose.

Pašto ženklai - taip pat valstybę pristatantys simboliai. Apie ženklų leidybą, skurdžią jų išvaizdą ir įvairovę, tautinių ir valstybinių akcentų stoką ženkluose spaudoje ne kartą rašyta. O pašto ženklai - tai mažieji valstybės pasiuntiniai, ambasadoriai; jie pasiekia šalis, kur mūsų atstovybių ar pasiuntinybių nėra, praneša apie mūsų šalį, pristato jos kultūrą.

Neteko girdėti, kad kokioje šalyje veiktų filatelinė opozicija pašto leidiniams. Lietuvoje tokia, konstruktyvi filatelinė opozicija veikia (FILOP). Opozicijos narių nėra daug, tačiau jų sukurtų ir leidžiamų vokų, pašto ženklų bei lipdukų Lietuvos paštas turėtų pavydėti, iš jų mokytis, sekti pavyzdžiu. Apmaudu, kad dėl leidybos ribotų galimybių, FILOP pašto reikmenis galima rasti tik dailės salonuose ar tarp filatelistų.

Vienas ryškiausių ir produktyviausių FILOP atstovų yra dailininkas Antanas Rimantas Šakalys. Jo sukurti mokslo ir kultūros tematika darbai apkelia parodas Europoje, Amerikoje, o suvenyriniai pašto leidiniai - su turistais ir paštu - visą pasaulį. Savo kūrinuose dailininkas vaizduoja Lietuvos praeitį, dabartį, atsiliepia į nūdienos aktualijas, kelia lietuvių garbę, skatina savigarbą, patriotiškumą. Dailininko išleistų įvairių pašto leidinių skaičius jau arėja prie 1000.

Paskutinė A. R. Šakalio suvenyrinių vokų serija pavadinta "Išgarsėję užsienyje lietuviai". Tai vokai su pirmosios aukštosios mokyklos Amerikoje rektoriaus med. dr. Aleksandro Karolio Kuršio, Amerikos generolo Tado Kosciuškos, Čilės nacionalinio didvyrio Igno Domeikos, Rusijos geologo, paleontologo ir geografo tyrinėtojo Jono Čerskio, Rusijos, Lietuvos ir Lenkijos tiltų bei tunelių projektuotojo ir statytojo Stanislovo Kerbedžio, Europos priešistorinės žmonijos rai-

Antanas Rimantas Šakalys
savo kūrinį parodoje

dos tyrėjos Marijos Gimbutienės, Anglijos karališkųjų oro pajėgų kapitano, nacionalinio Britanijos didvyrio Romualdo Marcinkaus, avangardinio kino meno pradininko Jono Meko, Amerikos sporto žymūnų Juozo Šarkio-Žukausko, Prano Lubino, Vito Gerulaičio atvaizdais ir trumpomis veiklos charakteristikomis.

Kai girdime, kad naujųjų lietuvių užsienyje elgesys dažnai nusikalstamas, A. R. Šakalio pastaroji vokų serija liudija, kokie lietuviai išeivioj buvo, skatina naujuosius išeivius tokiais būti. Gal, išvydęs tokį voką užsienyje, tautietis atsivers bent enciklopediją, susimąstys dėl atiduodamo talento ar triūsos svečiai šaliai, o lietuviai Tėvynėje nebeieškos "šiltesnės" vietos svetur. Ir gal tai tik garstyčios grūdėlis į pilietinio ugdymo aruodą, tačiau žinant, kad iš tokio grūdo išauga krūmas, kuriame sparnuotis gali lizdą susukti, autorius nusipelno pagarbos ir padėkos.

Kuo turėtų rūpintis valstybė, karta imasi pasišventėliai vienišiai, tikri piliečiai, Tėvynės patriotai.

"Varpo" redakcija